

שקיפות בינ"ל-ישראל (ע"ר)
TRANSPARENCY INTERNATIONAL-ISRAEL

TRAC²⁰¹⁶

מדד שקיפות
בדיווחי תאגידים

י ש ר א ל

שקיפות בינ"ל-ישראל (ע"ר)
TRANSPARENCY INTERNATIONAL-ISRAEL

TRAC²⁰¹⁶

מדד שקיפות בדיווחי תאגידים

יו"ר העמותה: מיכה לינדנשטראוס

מנכ"לית: יפעת זמיר

כתיבה ועריכה: עו"ד איילת פישמן, יפעת זמיר, לי אלדר

ריכוז נתונים: מורן שכניק

איסוף נתונים: רפי בן מלך, חן טובול, ליטל יונה, שחר לבנת, פרגי פראגי, גיא קבשה, מרינה רוזנפלד

תודות: עו"ד אפרת ברזילי ועו"ד ניב סיון - GKH, איציק אלהרר - EY, קרן אורגלר, פרופי איציק וונציה,

ענת גולדשטיין, הפקולטה למינהל עסקים, המכללה האקדמית ת"א-יפו

עיצוב ומיתוג: שני פלד

שקיפות בינ"ל - Transparency International (TI)

ארגון Transparency International הינו ארגון חברתי גלובלי, המוביל את המאבק העולמי נגד שחיתות הן בעולם השלטוני והן בעולם המסחרי.

הארגון פועל באמצעות קואליציה כלל עולמית, בה חברה גם עמותת שקיפות בינ"ל-ישראל, במטרה לשים קץ לתוצאות ההרסניות של השחיתות והשלכותיהן על אוכלוסיית העולם. חזונו של הארגון הוא יצירת עולם נקי משחיתות.

הארגון פועל באמצעות יצירת מפגש בין גורמים הקשורים בממשלה ובקהילה האזרחית לבין בעלי/ות העסקים והמדיה על מנת לקדם את השקיפות במנהל הציבורי, ברכש ובעסקים.

עמותת שקיפות בינ"ל-ישראל

עמותת שקיפות בינ"ל-ישראל נוסדה בשנת 1999 ע"י פרופי דוב יזרעאלי וכיום עומד בראשה מבקר המדינה לשעבר ונשיא בית המשפט המחוזי בדימוס מיכה לינדנשטראוס. ייעוד העמותה הינו קידום נורמות של אתיקה ושקיפות כחלק מהמאבק לצמצום השחיתות בחברה הישראלית. העמותה פועלת לקידום השקיפות וההתנהגות האתית של ארגונים ציבוריים, ארגוני ממשל וגופים עסקיים בישראל, לשינוי נורמות קיימות, ולהנחלת נורמות של שקיפות, יושרה ואחריותיות, שהן מיסודות החברה הדמוקרטית. העמותה פועלת להגברת המודעות הציבורית לנושאי שקיפות ויושרה במספר מישורים מרכזיים, לרבות:

(1) עידוד ארגוני ממשל, ציבור וגופים עסקיים לאימוץ נורמות התנהגות של שקיפות, יושרה ואחריותיות, לרבות באמצעות פיתוח ואימוץ תכניות להטמעת תוכניות שקיפות ויושרה אפקטיביות.

(2) יישום וביצוע פרויקטים בשיתוף ארגון TI העולמי במטרה ליצור כלים לצמצום השחיתות.

(3) קידום חקיקה ואמנות בינלאומיות בנושא.

תוכן העניינים

4	הקדמה
5	הרציונל
6	עיקרי הממצאים
8	ישראל מול העולם בשקיפות תאגידית
8	מתודולוגיה
9	חישוב הציונים
10	ניתוח ממצאים
11	חלק ראשון: דיווח על תכניות למניעת שחיתות
12	חלק שני: שקיפות ארגונית
14	חלק שלישי: דיווח ברמת מדינה (דיווח על פעילות במדינות זרות)
16	סיכום ומסקנות
17	המלצות
20	השאלון
28	טבלת ממצאים מסכמת

בשנת 2013 בכינוס ה-G8, ולאחר מכן בשנת 2014 בכינוס ה-G20, מנהיגים אמצו התחייבויות הנוגעות להגברת השקיפות בנושא בעלות על חברות. כספים שקופים תוארו כסוגיה "בעדיפות גבוהה". בשנה החולפת אחד מכל 3 ארגונים בעולם (36%) נפל קורבן לפשיעה כלכלית. 24% מהמעילות שהתגלו בשורותיהם של הארגונים השונים התבצעו על ידי מקרי שוחד ושחיתות. הנוהג לשלם שוחד כדי לקדם עסקים עדיין מהווה חלק ממהלך העסקים הרגיל בחלק מהארגונים בעולם: 14% מארגונים ציינו כי נדרשו לשלם שוחד בשנת 2016, לעומת 18% מהארגונים בשנת 2014.*

אחת המגמות המשמעותיות בעולם משקפת רגולציה גוברת חדשות לבקרים, התגברות החקירה והאכיפה הגלובלית המאפשרת גם לרשויות פיקוח זרות לפעול נגד חברות, וכן החשש של חברות מההשפעות התדמיתיות, הכלכליות והתפעוליות העצומות שיש לאירועי שוחד ושחיתות על הפעילות העסקית השוטפת. למרבה הצער, למרות שארגון ה-OECD שישראל חברה בו דורש מחבריו להיות חלק מהעולם הן בהסכמים לחילופי מידע בינלאומיים על חשבוניות בנקים ונכסים בחו"ל, וזאת כדי למנוע העלמות במס, והן בכל הקשור להרחבת החוק לאיסור להלבנת הון ואכיפתו, מחקר של OI מצא כי בטווח של שנה קדימה מעט מאוד נעשה כדי ליישם התחייבויות אלה. בשתי מדינות (דרום אפריקה וברזיל) עדיין כלל לא אמצו הגדרה משפטית של מוטבים. וגם בשמונה ממדינות G20 בנקים עדיין יכולים להתקדם עם ביצוע עסקה, גם אם הם לא יכולים לגלות את זהותו של האדם האמיתי שמאחורי הכסף. וכך, למרות התפתחויות אלו, רוב החברות הגלובליות עדיין שומרות את המידע אודות פעילותן הרחק מעינו של הציבור. הסיכון להתרחשות מעשי שחיתות גובר בחסות תשתיות ארגוניות מסורבלות האטומות לביקורת חיצונית. נוסף על הקושי לזהות את היקף הפעילות של החברות, כוח ההשפעה שלהן הוא תוצאה, או לחלופין, הגורם להתקשרויות עם גורמים שלטוניים. בהיעדר התנהלות פרוצדורלית תקינה ושקופה, התקשרויות אלו נופלות לא פעם תחת המושג המפוקפק "הון-שלטון" ומסכנות את עקרון שוויון החוק והתחרות החופשית.

ארגון TI-Transparency International כחן במהלך השנים האחרונות, את מידת השקיפות בחברות גלובליות במטרה להעלות את המודעות לחשיבות נושאי השקיפות והיושרה ולאפשר לחברות לאמץ את המדד ככלי למניעת שחיתות בארגון. בשנת 2014 נבחנו במדד של TI 124 מהחברות הגלובליות הגדולות בעולם ע"פ דירוג של מגזין פורבס, ביניהן גם חברת "טבע" הישראלית. עמותת שקיפות בינ"ל-ישראל, הפועלת כשלוחה של ארגון TI, מוציאה לאור לראשונה בשנה זו את בחינת מידת השקיפות בדיווחי התאגיד של 16 מהחברות הישראליות המובילות במשק ע"פ דירוג BDI לשנת 2015. המתודולוגיה של מדד זה זהה למתודולוגיית הבדיקה העולמית של ארגון TI ובוחנת את השקיפות על פי שלושה פרמטרים שנתפסים בעיני הארגון כמהותיים להגברת השקיפות ומניעת שחיתות: דיווח לגבי תכניות למניעת שחיתות; שקיפות ארגונית; ודיווח ברמת מדינה.

* מחקר הפשיעה הכלכלית הגלובלי של רשת ראיית החשבון והייעוץ הגלובלית PwC לשנת 2016

בישראל 2016 קיימות מאות רבות של חברות, חלקן חברות ענק המעסיקות אלפי עובדים, המשפיעות באופן מכריע על הציבור, אך עדיין נמנעות מכל סוג של דיווח כלכלי-חברתי לציבור. אמנם אנחנו חיים בעידן שבו המגזר העסקי מנופך במושג "הפחתת הרגולציה", אבל מולו עומדת מילת קסם אחרת: "שקיפות". הציבור הרחב, שמושפע מהחברות העסקיות במרבית מחייו, זכאי לדעת כיצד הן מרסנות את כוחן ומנהלות את השפעתן. אתגר מרכזי העומד בפנינו הוא, אם כך, להחזיר את השיח על המאבק בשחיתות לראש סדר העדיפויות של תאגידים גדולים בישראל. הסוגיות המוגדרות ע"י הציבור כביטוי של התנהלות הוגנת וצודקת משתנות ומתרבות ככל שהשיח הציבורי חודר לתחומים שבמעמקי חדרי ההנהלות. הטכנולוגיה מצידה מוציאה החוצה את השיקולים של רווח והפסד וכבר מזמן ברור שמוניטין החברה הוא שורה בפני עצמה במאזן. הציבור מצדו יודע כבר לבדוק את התנהלות הדירקטוריון, כמו גם מיסוי ושכר הבכירים. חשיפת המידע הציבורי והאפשרות לעשות שימושים מגוונים במידע זה, משפיעות על כלל החוליות בשרשרת הערך של שוק המידע. עלות המידע פוחתת ובכך מובילה להורדת עלויות בחוליות האחרות והעלאת הרווח הציבורי, שכן צריכה של המידע הציבורי על ידי אחד איננה מורידה את ערכו לאחרים. מידע הינו משאב יקר ערך, שכן באפשרותו לעודד יזמות, אף בתחומים הרחוקים מהמטרה שלשמה, לכאורה, נוצר. לא מדובר פה במשחק סכום אפס, אלא בתהליך משמעותי שעלות התועלת שלו לחברה לא צריכה לבוא על חשבון רווחים לחברות פרטיות, ובטווח הארוך עשויה אף להגביר אותם.

אנו מאמינים כי על כל תאגיד עסקי, מקומי ועל אחת כמה וכמה ארגון הפועל בזירה הבינלאומית לאמץ את ערך השקיפות כערך עליון בהתנהלותו הכלכלית, העסקית והחברתית שלו. מדד זה נועד לסייע לאזרחים להבין טוב יותר את התנהלותן של החברות המשפיעות ביותר במשק הישראלי, ולעודד אותן לפרסם יותר מידע הנוגע להתנהלותן העסקית והכלכלית ולבסוף להפוך לכלי ביד הי החברות להגברת השקיפות ובמלחמה בשחיתות ארגונית. אנו סבורים כי מדד השקיפות בדיווחי תאגידי עשוי לשמש כפלטפורמה ליצירת שיתופי פעולה עם חברות וגופים מסחריים שעשויים לקדם נורמות של שקיפות ומנהל תקין בארגונים אלו. אנו רואים במדד ככלי לשיפור השקיפות ומציעים לכל ארגון את עזרתנו בהטמעתו.

נשמח לשמוע תגובות, הערות והארות לגבי המדד.

חברה ① -

בנק הפועלים

קיבלה ציון כללי מצטיין

100%

אלון חברת הדלק

קיבלה את הציון הכללי הנמוך ביותר

17%

רק ② חברות (שני הבנקים המובילים בישראל) -

בנק הפועלים ובנק לאומי

קיבלו ציון כללי של מעל

70%

① מתוך ③ החברות המדורגות בענף האנרגיה -

19

קיבלה ציון כללי של מעל

50%

2 מתוך 3 החברות שקיבלו את הציונים הנמוכים ביותר -

הפניקס אחזקות בע"מ, מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים ואלון חברת הדלק

הן חברות ביטוח

5 חברות מתוך ה- 16 הנמדדות -

בנק הפועלים, בנק לאומי, הראל, טבע ואלביט

אוסרות בפירוש על תשלומי זירוז

3 חברות במדד -

בנק הפועלים, בנק דיסקונט והראל

היחידות שמספקות מידע פומבי על מעקב שוטף ומלא
על התכנית שלהם למניעת שחיתות

1 חברת ביטוח 1 מתוך 4 במדד -

הראל

אוסרת באופן מפורש על תרומות פוליטיות

ישראל מול העולם בשקיפות תאגידית

בשנת 2014 התפרסם בפעם הרביעית המדד הבינלאומי לשקיפות תאגידית אשר נערך על ידי ארגון Transparency International (TI), בו נכללה גם חברת "טבע" הישראלית. הממצא המרכזי בדו"ח הבינלאומי הוא כי החברות הגדולות בעולם, לרבות "טבע", לא חושפות כמעט מידע פיננסי על פעילותן מחוץ למדינה שבה נמצא המטה שלהן. כמו כן נמצא כי 97% מהחברות שנבדקו הצהירו כי הן מחויבות לציות לכל החוקים במדינות שבהן הן פועלות, כולל חוקים נגד שחיתות. 45% בלבד אמרו כי הן אוסרות תשלומים מיוחדים לפקידים על מנת לזרז הליכים במדינות מסוימות. רוב החברות בעולם עדיין לא חושפות את כל המידע לגבי אחזקותיהן. התחום בו נרשמה השקיפות הנמוכה ביותר הוא בפעילותן במדינות זרות - רבות מהחברות הגדולות שומרות על עמימות לגבי המידע הפיננסי שלהן במדינות שבהן הן פועלות, לרבות "טבע" הישראלית. למרות שמספר החברות שנבדקו בישראל אינו גדול ובדיקת השקיפות התאגידית מתפרסמת בישראל לראשונה, גם בחברות הישראליות זה מצטייר כתחום בו השקיפות פחות ניכרת.

מתודולוגיה

המדד מתבסס על 26 קריטריונים לבחינת שקיפות הדיווח של החברות העסקיות הגדולות בישראל לשנת 2016. זו הפעם השנייה שמתבצעת בחינה כזו בישראל. בשנת 2014, הבדיקה נערכה כפילוט ותוצאותיה לא פורסמו. הקריטריונים מתבססים על המתודולוגיה הנהוגה במדד הבינלאומי של ארגון TI העולמי, אשר כוחן חברות גלובליות.

בדו"ח נבחנו רמת השקיפות של 16 מהחברות הגדולות בישראל על פי החומר שמתפרסם באתר האינטרנט שלהן. החברות נבחרו על בסיס דרוג BDI של החברות המובילות במשק לשנת 2015. המידע שמוצג בדו"ח זה נאסף מאתרי האינטרנט של החברות בלבד בין החודשים מאי-יולי 2016, כך שמידע רלוונטי נוסף, שפורסם באתרי החברות לאחר מכן, כמו גם מידע שפורסם במקומות אחרים, לא נלקח בחשבון בכתיבת הדו"ח. בדיקת המידע באתרי האינטרנט של החברות נעשתה באמצעות שאלון המתבסס על שלושה נושאים אשר נתפסים כמהותיים לקיומה של שקיפות בדיווח תאגידי:

1. דיווח על תכניות למניעת שחיתות - 13 שאלות התבססו ונגזרו מתוך UN Global Compact ומהקווים המנחים של ארגון TI לדיווח על תכניות למניעת שחיתות. מדובר ביוזמה של האו"ם לעידוד עסקים ליישר את המדיניות ואת הפעילות שלהם בהתאם לעשרה עקרונות אוניברסאליים שמקדמים זכויות אדם ושקיפות.

2. שקיפות ארגונית - תאגידים גדולים רוב לאומיים פועלים כרשת סבוכה של ישויות משפטיות, הכוללות חברות בנות ושותפויות בדרגות שליטה שונות של החברה האם. הישויות עשויות לפעול בכמה מדינות, כולל בתחומי שיפוט חשאיים ומקלטי מס. ללא פירוט מבנה התאגיד ואחזקותיו קשה מאוד לזהות ולהבין את הקשרים בין הישויות. לצורך הערכת השקיפות במבנה הארגוני נבחנו מסמכים ודו"חות כספיים.

3. **דיווח ברמת מדינה** - דיווח זה מאפשר למשקיעים/ות לקבל תמונת מצב מלאה ומהימנה על נוכחות ופעילות התאגיד במדינה. דיווח ברמת המדינה מאפשר לאזרחים/ות לבדוק האם התשלומים שהתאגיד מעביר לממשלתם/ן תואמים את היקף הפעילות שלו במדינה.

ציוני החברות מחולקים לפי רמות:

רמה AA - חברות שקיבלו את הציון 100

רמה A - חברות שציון 76-99

רמה B - חברות שציון 51-75

רמה C - חברות שציון 26-50

רמה D - חברות שציון 1-25

רמה F - חברות שציון 0

חישוב הציונים

ציון עבור החלק הראשון: "תכניות למניעת שחיתות", ניתן ציון בין 0 ל-1 נקודות על כל שאלה. סכום הנקודות עבור חלק זה מחולק ב-13 (שהוא מספר השאלות והציון המקסימלי האפשרי) ומבוטא באחוזים.

ציון עבור החלק השני: "שקיפות אירגונית", חושב כך שעל כל שאלה ניתן ציון בין 0 ל-1 נקודות. סכום הנקודות כאן מחולק ב-8 (שהוא מספר השאלות והציון המקסימלי האפשרי) ומבוטא באחוזים. במידה ושאלות 18-21 אינן מנוקדות, הסכום מחולק ב-4 ומבוטא באחוזים.

ציון עבור החלק השלישי: "דיווח ברמת מדינה", מחושב באופן שונה מהחלקים האחרים. עבור כל חברה הפעילה במדינות נוספות, על כל שאלה כל מדינה מקבלת ציון בין 0 ל-1 נקודות. סכום הנקודות מחולק במספר המדינות בהן פועלת החברה. ציון עבור שאלה 26 מחושב מבלי לקחת בחשבון מדינות לא רלוונטיות. סכום הציונים של חמש השאלות מחולק ב-5 (הציון המקסימלי האפשרי) ומבוטא באחוזים.

ניתוח ממצאים

- כל חלק בשאלון קיבל ציון משלו, והציון הכללי של אותה חברה הוא ממוצע של ציוני שלושת החלקים:
- 1. דיווח על תכניות למניעת שחיתות
 - 2. שקיפות ארגונית
 - 3. דיווח ברמת מדינה (מדינות זרות בהן פועלת החברה)

רמות הציונים הכוללים הממוצעים שקיבלו החברות:

חברה	סקטור	רמת ציון כוללת
בנק הפועלים (100%)	פיננסי	A A
בנק לאומי (82%)	פיננסי	A
פז (69%)	אנרגיה	B
בנק דיסקונט (68%)	פיננסי	B
שופרסל (65%)	מזון	B
הראל (62%)	ביטוח	B
בזק (59%)	תקשורת	B
כלל החזקות עסקי ביטוח (56%)	ביטוח	B
אלביט מערכות (54%)	ביטחון	B
שיכון ובינוי (45%)	נדל"ן	C
כי"ל (43%)	כימיקלים	C
בזן (40%)	אנרגיה	C
טבע (40%)	תרופות	C
הפניקס אחזקות בע"מ (39%)	ביטוח	C
מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים (32%)	ביטוח	C
אלון חברת הדלק (17%)	אנרגיה	D

ממוצע (54%) - B

חלק ראשון: דיווח על תכניות למניעת שחיתות

בפרק זה התמקדה הבדיקה במדיניות החברה ופעילותה בכל הנוגע לתוכניות למניעת שחיתות, כפי שאלה באות לידי ביטוי באתר האינטרנט של החברה. חשוב לציין כי לפי המתודולוגיה שנקבעה על ידי ארגון Transparency International (TI), ניתן ציון מלא עבור הצהרה חיובית ביחס לכל שאלה (למשל: "האם יש לחברה הצהרה על אפס סובלנות לשחיתות") ולא נבדק אם האמור בהצהרה מתקיים בפועל.

דיווחים של חברות לציבור לגבי תכניות נגד שחיתות הינם חיוניים היות והם מאפשרים מעקב של בעלי המניות, הלקוחות והציבור כולו אחר פעילות החברה ובכך גורמים לחברות לקחת אחריות על המתרחש בהן. בפרק זה נבדקו, בין היתר, הנושאים הבאים: תמיכת הנהלת החברה במניעת שחיתות; קיומו של קוד אתי; קיומן של תכניות הכשרה מונעות שחיתות לעובדים; קיומו של ערוץ דיווח לעובדים בנושא שחיתות ועוד.

פרק זה הוא אחד מהפרקים החשובים יותר להערכת ציון החברה. המידע שנבדק בפרק זה הושג ישירות מהאתרים של החברות ולכן ישנם פערים בין החברות בכל הקשור לרמת הדיווח, הכוונה היא שקיימות חברות עם דיווח מלא ואחרות בעלות דיווח חלקי או חסר לגמרי. עניין נוסף שחשוב להדגיש הוא שהבדיקה מתמקדת בשאלה האם המידע קיים ולא האם הפעילות המוצהרת נאכפת בפועל. תכניות נגד שחיתות של חברות הן דבר מרכזי מבחינת ערך האמון של הציבור בחברה שבא לידי ביטוי גם ברמה הפיננסית. אם ערך השחיתות בחברה גדול מאוד אז משקיעים יעדיפו להתרחק מחברות כאלו מפני שיראו בהן סיכון.

הציונים המסכמים של החלק הראשון:

ציון דיווח על תכניות למניעת שחיתות

חברה	ציון	חברה	ציון
בנק הפועלים (100%)	A A	שיכון ובינוי (58%)	B
בנק לאומי (96%)	A	כי"ל (54%)	B
בנק דיסקונט (85%)	A	בזן (46%)	C
אלביט מערכות (81%)	A	פז (38%)	C
טבע (77%)	A	הפניקס אחזקות בע"מ (31%)	C
הראל (73%)	B	מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים (27%)	C
בזק (61%)	B	כלל החזקות עסקי ביטוח (19%)	D
שופרסל (61%)	B	אלון חברת הדלק (0%)	F
ממוצע (57%) - B			

בחלק זה ניתן לראות כי הציון הממוצע של הבנקים גבוה משמעותית מהציון הממוצע של שאר החברות, ובסוף הרשימה נמצאות חברות הביטוח וחברת הדלק אלון. הדבר מעיד על כך שהבנקים שיתפו יותר מידע לגבי נושא השחיתות. באתרי הבנקים ניתנו הצהרות פומביות על מחויבות החברה להימנע משחיתות, על ציות לכללים הנוגעים למניעת שחיתות, על הפגנת תמיכה במניעת שחיתות, קודי התנהגות מפורשים בנושא, על מי חלים קודי התנהגות אלה (מבית ומחוץ), תכניות הדרכה למניעת שחיתות, מדיניות לגבי מתנות וערוצי תקשורת לדיווח על חשד לפעולות שחיתות. בחברות הביטוח כמעט ולא נמצא מידע בנושא זה, כלומר אין בחברות אלה דגש על מניעת שחיתות, ביחס לבנקים.

השאלות שקיבלו את הציונים הגבוהים ביותר בחלק זה היו שאלות המתייחסות לנושאים מאוד כלליים, לדוגמא: האם לחברה יש התייחסות כללית לנושא של שחיתות? שאלות שנגזרות מהשאלה הראשית הזו קיבלו ציונים נמוכים יותר שכן אלו שאלות הדורשות יותר פירוט. החברות הנבדקות במקרים רבים לא מפרטות יותר מדי על הנושא, לא בגלל חוסר מודעות לחשיבות הציבורית, אלא בשל היעדר הבנה שזהו עניין חשוב.

יש לציין גם את השאלות הספציפיות שבהם החברות קיבלו ציונים ממוצעים נמוכים מאוד (D) בכל הקשור לתכניות אשר מנטרות ונותנת פידבק על תכניות שחיתות קיימות בארגון. החברות אינן מפעילות פעילויות כאלה, כנראה בגלל חוסר מודעות או שיקולי תקנים ותקציב. שאלה נוספת, מספר 9, לגבי מדיניות האוסרת במפורש על "תשלומי זירוזי קיבלה ציון ממוצע נמוך מאוד (D), שכן רוב מוחלט של החברות שנבדקו כלל לא ציינו נושא זה ולכן מתבקש להסיק שלנושא לא מיוחסת הרבה חשיבות בארץ.

חלק שני: שקיפות ארגונית

במדד זה, המונח "שקיפות ארגונית" מתייחס לשקיפות המידע בדבר המבנה התאגידי של קבוצה שהחברה הנבדקת שייכת אליו, כלומר: האם קיים מידע בדבר חברות אם, חברות בת וחברות אחיות, שליטה, מיזמים משותפים, אחזקות ועוד. השקיפות הארגונית היא חשובה שכן היעדר שקיפות בנוגע למבנה התאגידי של קבוצת חברות מסייע ליצירת הערפל החיוני לקיומה של שחיתות. במצב בו לא ברור איך בנויה משפחת החברות ולא ידוע מה יחסי השליטה והבעלות בכל אחת מהחברות במשפחה, היכן התאגדה והיכן פועלת כל אחת מהן, קל יותר להסתיר ולהסוות פעולות לא תקינות או מושחתות.

בחלק זה של המדד מדווחות החברות פרטים על מדינות ההתאגדות בהן פועלות, פירוט חברות הבנות, אחוזי הבעלות בחברות, אחוזי בעלות על נכסיה, ומדינות בהן נכסיה פועלים בשותפות. אלו פרטים כלליים, בד"כ באחוזים, המשקפים פחות מידע על פעילות החברה, בהשוואה לחלק השלישי, בו הן אמורות לפרט במספרים על ההוצאות וההכנסות. חלק זה של המדד בודק למעשה את רמת השקיפות והדיווח של החברות וחברות הבנות שלהן, שמחזיקות במידע פיננסי פנימי הכולל נתונים על אופי פעילותן, מבנה החברה ואופן אחזקת הנכסים. למרות שהמידע קיים אצל החברות, רק לעתים הן מביאות אותו לידיעת הציבור.

הציונים המסכמים של החלק השני:

ציון על שקיפות ארגונית

חברה	ציון
בנק הפועלים (100%)	A A
בנק דיסקונט (100%)	A A
בנק לאומי (100%)	A A
הראל (100%)	A A
כלל החזקות עסקי ביטוח (100%)	A A
פז (100%)	A A
בזן (75%)	B
הפניקס אחזקות בע"מ (75%)	B
כי"ל (75%)	B
מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים (69%)	B
שופרסל (69%)	B
שיכון ובינוי (69%)	B
בזק (56%)	B
אלון חברת הדלק (50%)	C
טבע (37%)	C
אליט מערכות (31%)	C
ממוצע (75%) - B	

הציון הממוצע בחלק זה הוא גבוה יותר מבחלק הראשון, 75%. זהו החלק עם הציון גבוה מבין שלושת חלקי המדד, ובו שש חברות מצטיינות לעומת אחת בלבד בכל אחד מהחלקים האחרים. כמו כן, ניתן לראות שהתוצאות מקוטבות יותר מבחלקים אחרים - אף חברה לא קיבלה בחלק זה ציון ממוצע בין 76-99. למרות שבחלק זה הציון הממוצע הגבוה ביותר במדד, טבע, אליט מערכות ואלון נמצאות בתחתית ומציגות ביצועים חלשים. הציון המקסימלי שנתקבל בחברות אלה הוא C, שנמצא בטווח של מתחת ל-50. למרות הציונים הגבוהים יחסית, ניתן לראות כי יש עדיין מה לשפר וכי החברות הגדולות יובילו לשיפור הביצועים בעת השיפור בשקיפות הארגונית. המידע הנבדק לרוב הינו מידע טכני ולא מסווג שבקלות יחסית ניתן להעלות אותו לאתר החברה. השאלות בהם ניתנו הציונים הגבוהים ביותר היו שאלות המתייחסות לפירוט מבנה החברה ואחוז הבעלות (A). שאר השאלות קיבלו ציון ממוצע (C), מתחת ל-50.

חלק שלישי: דיווח ברמת מדינה (דיווח על פעילות במדינות זרות)

בפרק זה נבחן המידע הנחשף על ידי החברה הנבדקת ביחס לפעילותה במדינות זרות: החל מהשאלה הבסיסית באילו מדינות נוספות החברה פעילה, דרך נתונים בדבר הכנסות או מכירות בכל מדינה וכלה בפירוט תשלומי המס, ההשקעות והתרומה לקהילה בכל מדינה. המונח "פעילות" מתייחס לנוכחות של החברה הנבדקת או חברת-בת שלה במדינה מסוימת בה נדרש דיווח לרשויות המס המקומיות.

הציונים המסכמים של החלק השלישי:

ציון על פעילות במדינות זרות

חברה	ציון
בנק הפועלים (100%)	A A
אלביט מערכות (50%)	C
בנק לאומי (50%)	C
כלל החזקות עסקי ביטוח (50%)	C
בנק דיסקונט (20%)	D
הראל (13%)	D
הפניקס אחזקות בע"מ (10%)	D
שיכון ובינוי (10%)	D
טבע (5%)	D
אלון חברת הדלק (0%)	F
בזן (0%)	F
כי"ל (0%)	F
מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים (0%)	F
בזק (לא רלוונטי)	פועלת רק בישראל
פז (לא רלוונטי)	פועלת רק בישראל
שופרסל (לא רלוונטי)	פועלת רק בישראל
ממוצע (24%) - D	

כפי שניתן לראות, רמת הציון הכוללת הממוצעת (D) נמוכה משמעותית משני החלקים הראשונים, שזכו לציון ממוצע של B. לפי הממצאים, החברות הבינלאומיות אינן מפרסמות לקהל הרחב את המידע על הכנסות, מדינות ההתאגדות, מדינות בהן הן פועלות, אחוזי הבעלות בחברות הבנות לפי מדינות ומידע נוסף על פעילות במדינות זרות. השאלות אשר עסקו בפעילות החברה בחו"ל לא הייתה קלות למענה ולרובן לא היו תשובות. נושא זה לוקה בחסר לעומת חלקי המדד האחרים.

מתוך 13 חברות שהצהירו שהן פועלות מחוץ לישראל, 4 חברות לא מסרו מידע כלל, 5 חברות מסרו מידע חלקי מאוד, ו-3 מסרו מידע חלקי. אחרי בנק הפועלים, שקיבלה ציון של AA, הציונים יורדים ל-C, כשאלביט מערכות, בנק לאומי וכלל מקבלות 50% בלבד והשאר מדשדשות מאחור.

ניקוד החלק השלישי מראה כי כל החברות, למעט בנק הפועלים, ממעיטות בדיווח על פעילותן במדינות זרות. יש מעט מאוד מידע, אם בכלל, על המדינות בהן החברות פועלות, על הכנסות ו/או מכירות במדינות זרות, הוצאות ההון, הכנסות לפני מס, שיעור המס שמשלמות החברות בכל מדינה ופירוט תרומותיהן הכספיות לקהילה.

סיכום ומסקנות

החברות שנבדקו בישראל הינן חברות גדולות מאוד האוחזות, כל אחת בתחומה, בנתח שוק משמעותי ביותר. במגזר הבנקאות והביטוח נכללו במדד כל החברות המובילות בתחום. קל להבין מדוע חשובה שקיפות תאגידית בחברות אלו, שהשפעתן על חיי כולנו היא רבה מאוד: החל מקביעת רמת יוקר המחיה בישראל ושעור הפנסיה של כולנו, דרך היותן של חברות אלה מעסיקות של מאות אלפי עובדים וכלה בגישתן הנוחה יחסית למקבלי ההחלטות בממשלה ובכנסת הנובעת מכוחן הכלכלי הרב.

קשה לקבל את העובדה שחברות בעלות עוצמה אדירה כזו כמעט ולא חושפות מידע בדבר פעילותן במדינות אחרות ולא פועלות מספיק למניעת שחיתות בקרב עובדיהן, מנהליהן וכלל הפועלים מטעמן. המדד מלמד שישנו מידע רב שחברות בישראל לא מציגות לציבור הרחב דרך אתרי האינטרנט שלהן, למרות שמידע זה קיים וסביר להניח שחשיפתו לא היתה פוגעת ברווחיות החברה. כפי שיפורט בהמשך, הגברת רמת השקיפות התאגידית בבירור אינה רק אינטרס של הציבור, כי אם גם של החברות עצמן, מאחר ושקיפות מגבירה את אמון הציבור בחברה ובמובן הכלכלי, לטווח הארוך, עשויה לתרום להגדלת הכנסותיה.

מניתוח נתוני המדד, ניתן להצביע על מספר מסקנות מרכזיות:

❖ בנושא המדיניות הנוגדת שחיתות, נמצא כי רובן המכריע של החברות הצהירו כי הן פועלות לפי חוק. אולם הצהרה זו הינה כללית מאוד ולא דורשת לראות מעשים התואמים אותה. לעומת זאת, חברה הפועלת גם בחו"ל עלולה להתפתות לבצע "תשלומי זירוז" במדינות אחרות מתוך תפיסה שגויה שאם הדבר "מקובל" באותה מדינה - אין בכך, כביכול, משום פסול. האמת היא, כמובן, שתשלומים כאלה הם תשלומי שוחד לכל דבר ועניין ומהווים עבירה פלילית בישראל בהתאם לאמנת ה-OECD האוסרת על מתן שוחד לעובד ציבור זר. בתחום זה נדרשת הפנמה כי האיסור העקרוני על מתן שוחד מכל סוג תקף ורלוונטי בכל העולם.

❖ בנושא השקיפות הארגונית נמצא פער גדול ברמת המענה החיובי לשאלות השונות. להבנתנו, משמעות הפער הוא קיומו של "מוסר כפול" ויישום סטנדרטים שונים ביחס לפעילות בישראל מחד ובמדינות אחרות מאידך. אי מסירת מידע בדבר מדינת ההתאגדות ומדינת הפעילות של כל אחת ממשפחת החברות שהחברה הנבדקת שייכת אליה יוצרת מצב של עמימות ואטימות אשר מהווים חממה למעשי שחיתות. נשוב ונאמר כי כפי שיש לאזרחי ישראל זכות למידע מלא בדבר חברות בינלאומיות הפועלות בה, כך מוקנית זכות זו גם לאזרחי מדינות אחרות שבהן פועלות חברות ישראליות.

❖ רמת השקיפות התאגידית הכללית בישראל היא נמוכה מאוד ונדרשת פעילות נרחבת מצד החברות עצמן ומצד גופים אחרים להגברתה. רמת השקיפות ביחס למבנה ארגוני הינה טובה יחסית אך גם כאן מצער לראות כי כרבע מהחברות שנבדקו אינן מוצאות לנכון לחשוף נתונים בנושא. הממצאים המטרידים ביותר נמצאו בנושא הדיווח לגבי פעילותן של חברות במדינות אחרות. אף שכאמור המצב בעולם דומה, לא ניתן להסכים למצב זה או לקבלו ויש למקד מאמצים כדי להעלות את רמת השקיפות ביחס לפעילות החברות הישראליות מעבר לים.

◀ ברמה הכללית אתרי האינטרנט של החברות אמנם בנויים בצורה נעימה לעין, אך חיפוש המידע הרלוונטי בהם התברר כמשימה לא פשוטה כלל, בייחוד כשמדובר באזרח מן השורה שמעוניין ללמוד על השפעת התאגיד על חיו.

המלצות

בחלק זה יפורטו המלצותינו לפעולה בחלוקה לפי הגורמים שעליהם לפעול. פעולת מוסדות השלטון, בעיקר בארה"ב ובאיחוד האירופי, נתנה דחיפה חזקה להעמדת תוכניות האכיפה הפנימית במוקד תשומת-הלב של הארגונים העסקיים, והן נחשבות בשנים האחרונות כדרך המלך להטמעת המוסר בכל תחומי הפעילות של הארגון. ביסוד התפתחות זו עומדת התפיסה שהתאגידים אינם רק מוסדות כלכליים הפועלים למטרת רווח, אך משמשים גם כמוסדות חברתיים מרכזיים המשפיעים על אספקטים משמעותיים של חיינו, ולפיכך מוטלת עליהם אחריות להנהיג ערכים של מוסר אישי וארגוני ולהבטיח את יישומם בפעולת הארגון.

אנו סבורים כי התכנית גם משרתת שורה של יעדים ניהוליים פרגמטיים: יצירת כלי ניהולי שיגדיר את אחריות העובדים ואת חובותיהם ואף יסייע בעת הצורך לשנות דפוסי התנהגות בכיוון הרצוי לפירמה; מניעת התנהגות פסולה של עובדים, שעלולה במקרים מסוימים להסב לארגון נזקים כבדים; הפחתת עלויות על-ידי הגברת יעילות כלכלית (חיסכון בהוצאות פיקוח, הגברת שיתוף פעולה); הגנה על מקורות (אנושיים וסביבתיים) המזינים את הארגון; שיפור היכולת למשוך עובדים מוכשרים ובעלי מוטיבציה ולהחזיק בהם; הגדלת כוח המשיכה כלפי משקיעים פוטנציאליים; חיזוק התדמית של הארגון ורכישת האמון של קבוצות בעלי עניין והציבור בכללו.

לשם קידום מהפיכת השקיפות במגזר העסקי נדרשת פעילות משולבת של כל הגופים: החברות עצמן, גופי האסדרה והפיקוח, המשקיעים והחברה האזרחית.

המלצות לחברות

◀ לחברות יש מחויבות חוקית ואתית לנהל עסקים באופן הוגן. הדבר דורש מחויבות, משאבים וניהול סיכונים (לרבות סיכונים שחיתות) עקבי ומתמשך. על החברות להבין כי קיום תכניות הנוגדות שחיתות הוא גם כלי ניהולי פנים-ארגוני ולא רק "עול" המוטל על החברה מבחוץ. בטווח הארוך נושאות תכניות כאמור תועלת רבה בדמות אמון צרכנים, שיפור תדמית החברה והגברת חוסנה.

◀ ארגונים רבים אינם מיישמים תרבות ארגונית בסיסית של דיווח אנונימי לגבי חשדות להפרת מדיניות של שחיתות בחברות. הציון המשוקלל של שאלה זו (שאלה 9) היה נמוך מאוד ורוב החברות קבלו עליו 0. ההמלצה בעניין זה היא פשוטה - חברות חייבות להחזיק צוותים ייעודיים למטרות אלו בלבד. מטרות אלו חשובות באותה מידה כמו מטרות של רווח או גיוס ולכן אין לזלזל בהן. חשוב מאוד שעובדים/ות יוכלו להיכנס למשרד/ן של יועצי/ות אחריות תאגידית בחברה ולדווח על מחדלים בארגון.

- ◀ על התכניות נגד שחיתות להיות פומביות ועל החברות לנקוט יוזמה ולפעול לקיומן של תכניות כאלה. יש לחדד את נושא הוקעת ומניעת השחיתות על ידי הצהרות שאינן משתמעות לשתי פנים ולא להסתפק בציטוטים מעומעמים. ניתן לצפות באתרי החברות שקיבלו ציון גבוה או בגוף השאלון לצורך הפקת לקחים, שכן למידה מפעילותן של חברות שקיבלו דירוג גבוה תביא את שאר החברות לשיפור משמעותי. אין ספק שלמרבית החברות הנבדקות יש פעילות ענפה בנושא מניעת שחיתות והטמעת הקוד האתי, אולם על האתיקה והמאבק בשחיתות גם להראות ולא רק להיעשות.
- ◀ יש לאמץ מדיניות של אפס סובלנות ל"תשלומי זירוז" (Facilitation Payments) במדינות שונות בהן פועלת החברה, שכן מהותית אלו תשלומי שוחד והם אף מסייעים ליצירת אווירה עסקית וציבורית המעודדת שוחד. בתשלומים אלו גלומים סיכונים משפטיים, אתיים ותדמיתיים.
- ◀ יש לפרסם מבנה תאגידי מלא ומפורט: חברות אם, בת ואחות; שותפויות עסקיות ועוד. "הרמת מסך" שכזו תגביר את אחריותה של החברה כלפי בעלי העניין בכל אשכול החברות ותסייע להקטנת חוסר האיזון בכוח ובמידע הקיים בין חברות הענק לבין הציבור ולמנוע שחיתות. נוסף על כך, הרמת מסך זו תגביר את האחריות של בעלי ומנהלי החברות ולא תאפשר להסתתר מאחורי מבנה מסועף ועמום.
- ◀ פרט לתועלת העקרונית שבפרסום מלא ומפורט של דין וחשבון כספי לגבי כל מדינה בה פועלת החברה, לרבות תשלומי מסים, יהווה גורם ממתן לסיכונים ויגביר את היציבות והוודאות. חברות מסוימות טענו כי אינן מפרסמות מידע על פעילותן מחוץ לישראל משום שזו אינה מהותית. על כך נשיב כי פעילות מסוימת אכן יכולה להיות לא מהותית בסדרי הגודל של כלל הפעילות בחברה אך במקביל גם להיות מרחיקת לכת ברמת המדינה ולכן יש צורך בדיווח מלא על פעילות החברה בכלל המדינות בהן היא פועלת.
- ◀ באשר לאתרי החברות, שהם "חלון הראווה" שלהן: יש לפעול לתחזוקה ועדכון שוטף של אתרי החברות במגמה ליצור אתרים שקופים ונגישים הכוללים את מירב המידע. מומלץ לרכז את כלל המידע בנושאי שקיפות ושחיתות תחת מקום אחד - למשל אחריות תאגידית, ולהעביר לשם מידע רלוונטי מהדו"ח השנתי שהינו מסמך בלתי קריא לאזרח מן השורה, וכן לוודא שכלל הקישורים והקבצים זמינים לצפייה.

המלצות לגופי האסדרה והפיקוח:

- ◀ יש להגביר את האכיפה של חוקים נגד שוחד, לרבות הקצאת משאבים מתאימים לכך, הן ביחס לשוחד בכלל והן ביחס לחוק האוסר על מתן שוחד לעובד ציבור זר. נזכיר כי ישראל חולקת את המקום האחרון במדד של TI (מקום 32) יחד עם עוד 8 מדינות מתוך דירוג של 39 מדינות ונמצאת בדרגה הנמוכה ביותר, דרגת 'אכיפה מועטה או ללא אכיפה' בדו"ח אכיפת אמנת ה-OECD למניעת שוחד בעסקאות בינלאומיות.

- נדרש עיגון בדיון לדרישת פרסום מלא ומפורט של דין וחשבון כספי לגבי כל מדינה בה פועלת החברה, לרבות תשלומי מסים. פרסום כאמור, פרט לתועלת העקרונית שבו, יהווה גורם ממתן לסיכונים ויגביר את היציבות והוודאות. פרסום כזה יסייע לאזרחי המדינות השונות בהן פועלת החברה להעריך את השפעתה במדינתם ובכך לזהות ולמנוע מקרי שחיתות.

המלצות למשקיעים:

- מומלץ כי מידת השקיפות התאגידית של חברה תהפוך לפרמטר בדירוגי אשראי וסיכון הסוקרים את החברות ולמרכיב משמעותי בקבלת החלטות בנושאי השקעות.
- ראוי כי הדרישה לשקיפות בכל המדדים שנבחנו כאן תבוא גם מצד המשקיעים - פרטיים ומוסדיים כאחד - מתוך הבנה כי על החברות לקבל על עצמן אחריות כשחקנים מובילים ומשפיעים במשק ומכאן שעליהן להגביר את רמת השקיפות.

המלצות לגופי חברה אזרחית:

- בחינת מידת השקיפות התאגידית, באופן יסודי ומתמשך, הינה משימה שעל גופי החברה האזרחית לקחת על עצמם. לאור העלויות הכרוכות בבחינה כאמור מחד והתועלת מתוצאותיה מאידך, יש לשקול שיתוף פעולה בעניין זה בין גופי החברה האזרחית לגופים אחרים כגון גופי אסדרה או משקיעים מוסדיים.
- מומלץ כי גופי חברה האזרחית יקיימו פעולות סנגור על מנת לגרום לגופי האסדרה והפיקוח לאמץ וליישם דרישות לשקיפות תאגידית כלפי החברות.
- על גופי חברה אזרחית לשים דגש מיוחד על פעילות לקידום הדיווח על פעילות החברות הישראליות במדינות אחרות, שכן זהו הנושא בו נמצאה רמת השקיפות הנמוכה ביותר, הן בישראל והן בעולם.
- יש לתרגם ולעשות שימוש בכלים בינלאומיים נוספים אשר הוטמנו במקומות שונים בעולם על מנת להעמיק את השיח בנושא שקיפות ויזורה בזירה התאגידית בישראל.

השאלון חלק 1.

דיווח על תכניות למניעת שחיתות:

1. האם לחברה יש הצהרה פומבית על מחויבותה להימנע משחיתות?

- 1.0 נקודה • במידה וישנה הצהרה מפורשת של "אפס סובלנות לשחיתות" או הצהרה דומה (לדוגמא: "מחויבות להילחם בכל פעילות המערבת שחיתות")
- 0.5 נקודה • במידה ואין הצהרה כללית לגבי הימנעות משחיתות, אלא רק התייחסות לשחיתות בסקטור הציבורי/הממשלתי
- במידה וישנה הצהרה "חלשה", פחות ישירה, לגבי נושא השחיתות
- במידה והחברה חתומה על עקרונות הגלובאל קומפקט של האומות המאוחדות (UNGC) ומדגישה בצורה מפורשת את מחויבותה לעקרון ה-10. המתייחס למלחמה בשחיתות כולל סחיטה ושוחד.
- 0 נקודה • במידה ואין הצהרה/מחויבות מפורשת כנגד שחיתות, גם אם קיימת מדיניות רלוונטיות של החברה.
- במידה והחברה חתומה על הגלובל קומפקט (UNGC), אך אינה מצהירה בצורה מפורשת את מחויבותה לעקרון ה-10. נגד שחיתות

2. האם החברה מתחייבת באופן פומבי לציית לכלל החוקים הרלוונטיים,

כולל חוקים הנוגעים למניעת שחיתות?

- 1.0 נקודה • במידה וישנה הצהרה מפורשת למחויבות כזו, לכלל האזורים בהם פועלת החברה. הפנייה ל"כלל החוקים" תיחשב ככזאת הכוללת חוקים הנוגעים למניעת שחיתות, גם אם אינם מוזכרים בצורה ספציפית.
- 0 נקודה • במידה ואין התייחסות מפורשת לציית לחוקים, או שההתייחסות לציות לחוקים אינה כוללת או משמיטה חוקים הנוגעים למניעת שחיתות.

3. האם הנהגת החברה (מנהל בכיר או חבר דירקטוריון) מפגינה תמיכה

במניעת שחיתות?

- 1.0 נקודה • במידה והנהלת החברה (מנהל בכיר או חבר דירקטוריון) מפרסמת הצהרה אישית שמדגישה מפורשות את מחויבות החברה למניעת שחיתות.
- במידה והנהלת החברה (מנהל בכיר או חבר דירקטוריון) מפרסמת מכתב תמיכה אישי ב"קוד ההתנהגות" של החברה (או מסמך אחר שווה ערך) הכולל מדיניות למניעת שחיתות.
- 0 נקודה • במידה וההצהרה אינה מתייחסת במפורש לנושא השחיתות או שנושא השחיתות אינו כלול ב"קוד ההתנהגות" של החברה.
- במידה וההצהרה אינה ממנהל בכיר או חבר דירקטוריון.
- במידה ואין הצהרה כמפורט לעיל.

4. האם "קוד התנהגות" של החברה / מדיניות מניעת שחיתות של החברה

חלים בצורה מפורשת על כלל העובדים והדירקטורים?

- 1.0 נקודה • במידה ומצוין במפורש שהמדיניות חלה על כלל העובדים והדירקטורים, ללא תלות בתפקידם ובמקומם בהיררכיה האירגונית. המדיניות חייבת להיות אחידה ומיושמת בכל המדינות בהן פועלת החברה, ללא יוצאים מן הכלל.
- 0.5 נקודה • במידה והמדיניות חלה על כלל העובדים אך לא מצינת דירקטורים בצורה מפורשת.
- 0 נקודה • במידה ואין הצהרה מפורשת שמדיניות החברה חלה על כלל העובדים והדירקטורים • במידה והמדיניות חלה על קבוצת עובדים נבחרת בלבד (למשל, מנהלים).

5. האם מדיניות מניעת השחיתות של החברה חלה בצורה מפורשת גם על אנשים

שאינם עובדי החברה אך מורשים לפעול בשמה או לייצג אותה (למשל: סוכנים, יועצים, מתווכים, נציגים)?

- 1.0 נקודה • במידה ואנשים כאלו מחויבים לציית למדיניות.
- 0 נקודה • במידה והחברה רק "מעודדת" אנשים שאינם עובדים, כמפורט, לציית למדיניות מניעת השחיתות.
- במידה והמדיניות אינה חלה על אנשים כמפורט או שהם מוחרגים ממנה במפורש.

6. האם תכנית החברה למניעת שחיתות חלה גם על אנשים שאינם בשליטת

החברה או על ישויות המספקות טובין או שירותים תחת חוזה (למשל: קבלנים, קבלני משנה, ספקים)?

- 1.0 נקודה • במידה ומתקיימים כל שלושת הסעיפים 1-3:
 - (1) אנשים/ישויות כמפורט נדרשים לציית לתוכנית החברה למניעת שחיתות, או בהתאם ל"קוד התנהגות ספקים" שתספק החברה. וגם-
 - (2) החברה מבצעת בדיקת נאותות למניעת שחיתות לאנשים/ישויות כמפורט וגם-
 - (3) החברה מפקחת על אנשים/ישויות כמפורט.
- 0.5 נקודה • במידה והחברה רק "מעודדת" אנשים/ישויות כמפורט להלן, לציית למדיניות מניעת השחיתות או שרק סעיף אחד או שניים מהסעיפים המפורטים למעלה מתקיימים.
- 0 נקודה • במידה ואין התייחסות לאנשים/ישויות כמפורט. או במידה ואינם נדרשים בצורה ספציפית לציית למדיניות החברה למניעת שחיתות (או מסמך אחר שווה ערך).

7. האם לחברה תכנית הדרכה למניעת שחיתות המיועדת לעובדים

וגם לדירקטורים?

- 1.0 נקודה • במידה והחברה מצהירה במסמכים פומביים כי קיימת תכנית הדרכה כמפורט לעובדים וגם לדירקטורים. (הפנייה לתוכניות הכשרה יכולה להתמקד באופן מפורש במדיניות נגד שחיתות, אבל יכולה להתייחס גם להדרכה על קוד ההתנהגות, במידה והאחרון כולל סעיפים של מניעת שחיתות).
- 0.5 נקודה • במידה והחברה מצהירה במסמכים פומביים כי קיימת תכנית הדרכה כמפורט לעובדים, אך לא לדירקטורים (או להפך).
- במידה וקיים מידע פומבי על תכנית הדרכה לעובדים ודירקטורים הכוללת נושאי אתיקה/יושרה וממקורות אחרים ניתן להסיק, שהתכנית כוללת מדיניות מניעת שחיתות.
- 0 נקודה • במידה ואין אזכור לתוכנית הדרכה כמפורט.

8. האם לחברה מדיניות לגבי מתנות, הכנסת אורחים, והוצאות?

- 1.0 נקודה • במידה ולחברה מדיניות המסדירה נתינת וקבלת מתנות, אירוח והוצאות. המדיניות חייבת לכלול את הסעיפים הבאים:
 - (1) הצעה או מתן פריטים כמפורט לעיל.
 - (2) קבלת פריטים כמפורט לעיל.
 - (3) הגדרת סף קבלה (תיאור או כמות) של מתנות, אירוח או הוצאות, וכן נהלים וחובות דיווח.
- הערה: ההנחיות לעובדים אינן חייבות להיות פומביות, אך נדרש כי יהיה מידע פומבי על כך שמדיניות כזאת קיימת וכוללת את כלל הסעיפים.
- 0.5 נקודה • במידה ורק חלק מהסעיפים המוזכרים לעיל קיימים במדיניות.
- 0 נקודה • במידה ואין אזכור למדיניות כמפורט.

9. האם יש לחברה מדיניות האוסרת במפורש על "תשלומי זירוז"?

- "תשלומי סיוע/זירוז" (Facilitation Payments) הינם תשלומים שנועדו לזרז או להבטיח ביצוע של פעולות ממשלתיות שגרתיות על ידי נציג רשמי, מפלגה או נציג מפלגה רשמי.
- הערה: "תשלומי זירוז" אינם חוקיים ברוב המדינות אך אינם אסורים תחת חוקי השוחד הזר של מספר מדינות, כגון החוק נגד שחיתות זרה בארצות הברית (US Foreign Corrupt Practices Act).
- אף על פי כן, אנחנו מצפים לאיסור על תשלומים מסוג זה בכל המדינות בהן פועלת החברה.

- 1.0 נקודה • במידה וקיים איסור מפורש ולא רק "המלצה להימנע" מתשלומים כמפורט.
(ניתן להחריג אירועים בהן נשקפת סכנת חיים/בריאות)
- 0 נקודה • במידה ותשלומים כאלה אסורים או מוסדרים רק באופן פנימי.
(למשל: מותרים לאחר אישור על ידי מנהל)
- במידה ותשלומים כאלה "מותרים במידה והחוק המקומי מתיר זאת".
- במידה ואין אזכור לתשלומים מסוג זה או שהם מותרים כמפורש.

10. האם תכנית החברה למניעת שחיתות מאפשרת לעובדים ולאנשים אחרים להעלות חששות ולדווח על הפרות של התוכנית ללא סיכון של פעולות נקמה/תגמול שלילי?

- 1.0 נקודה • במידה והמדיניות הכומבית מפרטת כי עובד לא יסבול מהורדה בדרגה, קנס או פעולת תגמול שלילית כלשהי כתוצאה מהעלאת חששות או דיווח על הפרה (חושפי שחיתויות)
- 0 נקודה • במידה ואין מדיניות מפורשת האוסרת נקמות כמפורט.

11. האם החברה מספקת ערוץ תקשורת באמצעותו יכולים עובדים לדווח על חשדות להפרה של מדיניות מניעת השחיתות של החברה, והאם הערוץ מאפשר סודיות ו/או דיווח אנונימי (חושפי שחיתויות)?

- 1.0 נקודה • במידה וקיים ערוץ כמפורט המאפשר סודיות מלאה ו/או אנונימיות, וכן תקשורת דו-כיוונית עם חושף השחיתות לצרכי מעקב נוסף על החשיפה.
- 0.5 נקודה • במידה וקיים ערוץ תקשורת, אך הוא אינו מאפשר תקשורת דו-כיוונית עם חושף השחיתות.
- 0 נקודה • במידה ואין ערוץ תקשורת כזה, או שערוץ התקשורת אינו מאפשר אנונימיות או סודיות בדיווח.

12. האם החברה מבצעת מעקב שוטף על תכנית מניעת השחיתות שלה במטרה לבדוק את התאמתה, מידת האפקטיביות שלה, ויישום השיפורים כנדרש?

החברה צריכה ליצור מגנון איזון חוזר (פידבק) ותהליכים פנימיים נוספים שיתמכו בשיפור מתמיד של התוכנית למניעת שחיתות. על הנהלת החברה הבכירה לנטר את התכנית ולבחון תקופתית את התאמתה ומידת האפקטיביות שלה, וליישם שיפורים כנדרש (מתוך: עקרונות עסקיים למניעת שחיתות - שקיפות בינלאומית).

- 1.0 נקודה • במידה וישנו מידע פומבי על מעקב שוטף או מתמשך על התכנית למניעת שחיתות.
- 0.5 נקודה • במידה וישנו מידע על מעקב שוטף או מתמשך על נושאי קיימות (Sustainability) (ללא התייחסות מיוחדת למדיניות או הליכים למניעת שחיתות) אך משתמע כי תכנית מניעת השחיתות נכללת במעקב.
- ס נקודה • במידה וישנו מידע על מעקב, אך זה אינו תהליך מתמשך או תדיר.
- במידה וקיימת בקרה, אך ללא הפנייה ספציפית לבחינת התאמת התכנית ומידת האפקטיביות שלה.
- במידה וישנה רק פיקוח או ביקורת על הדו"ח (שמזכיר את התכנית).
- במידה ואין אזכור לבקרת התכנית באופן פומבי.

13. האם לחברה מדיניות האוסרת על תרומות פוליטיות, במידה ותרומות כאלו מותרות, האם נדרשת חשיפה פומבית של התרומות?

"תרומות פוליטיות" ייחשבו כתרומות כספית או שווה כסף למפלגה, למטרה או למועמדות פוליטית, בין אם תרומה במישרין או בעקיפין. (למשל דרך איגודים או עמותות בהן חברה החברה).
הערה: "שקיפות בינ"לי אינה דורשת לאסור תרומות פוליטיות אלא דורשת שקיפות בנושא על ידי פרסום דבר התרומה. שקיפות כזו יכולה להיות מושגת על ידי חשיפה פומבית של כל התרומות או על ידי איסורן.

- 1.0 נקודה • במידה והחברה אוסרת על תרומות פוליטיות או חושפת את כל תרומותיה (בכל המדינות בהן היא פועלת)
- ס נקודה • במידה ותרומות אינן אסורות או חשופות לציבור, גם אם ישנו הליך פנימי של אישור התרומות (לדוגמא: יש הליך אישור פנימי ומערכת דיווח פנימית לתרומות, אבל הסכום לתשלום אינו פומבי).
- במידה וחשיפת התרומות נעשית רק עבור מדינות מסוימות, למשל מדינת האם של החברה
- במידה ומדיניות התרומות עוסקת רק בתרומות על ידי העובדים, אך לא על ידי החברה
- במידה ותרומות פוליטיות אינן מפורסמות ו/או מפורסמות.

השאלון חלק 2.

שקיפות ארגונית:

14. האם החברה מפרטת את כלל חברות הבת שלה (fully consolidated subsidiaries)?

- 1.0 נקודה • במידה וקיימת רשימת מלאה.
- 0.5 נקודה • במידה וישנה רשימה של החברות הבנות העיקריות.
- 0 נקודה • במידה ואין רשימה.
- במידה וקיימת רק רשימה של חברות בנות מקומיות או רשימה לא מלאה.

15. האם החברה מפרטת אחוזי הבעלות שלה בכל אחת מחברות הבנות שלה?

ניקוד בהתאם לשאלה 14.

16. האם החברה מפרטת את מדינת ההתאגדות של כל אחד מחברות הבנות?

ניקוד בהתאם לשאלה 14.

17. האם החברה מפרטת את המדינות בהן פועלות חברות הבנות שלה?

ניקוד בהתאם לשאלה 14.

18. האם החברה מפרטת את הבעלויות שלה כלל נכסיה המוחזקים בשותפות

(not-fully consolidated holding)?

- 1.0 נקודה • במידה וקיימת רשימת מלאה.
- 0.5 נקודה • במידה וישנה רשימה של החברות העיקריות.
- 0 נקודה • במידה ואין רשימה.
- במידה וקיימת רק רשימה של נכסים מקומיים או רשימה לא מלאה.
- NA • במידה ולחברה אין נכסים כמפורט, השאלה לא תשוקלל בחישוב התוצאות.

19. האם החברה מפרטת את אחוזי הבעלות שלה בכל אחת מנכסיה

המוחזקים בשותפות?

ניקוד בהתאם לשאלה 18.

20. האם החברה מפרטת את מדינת ההתאגדות של כל אחד מנכסיה

המוחזקים בשותפות?

ניקוד בהתאם לשאלה 18.

21. האם החברה מפרטת את המדינות בהן פועלים נכסיה המוחזקים בשותפות?

ניקוד בהתאם לשאלה 18.

הערות עבור שאלות 18-21:

- "not-fully consolidated holding" יכולו ישויות שאינן בבעלות מלאה כגון חברות קשורות, יוזמות משותפות, ישויות המשותפות על ידי הון מניות?
- "חברה שאין בבעלותה נכסיה המוחזקים בשותפות, לא יחושב עבורה ניקוד עבור שאלות אלה. למשל: חברה עם ציון של 4 נקודות עבור שאלות 14-17 תקבל ציון של 100% עבור חלק זה.

השאלון חלק 3.

דיווח על מדינות פעילות החברה:

במסגרת שאלון זה, מדינות בהן פועלת החברה הינן מדינות בהן קיימת נוכחות ישירה של החברה או עקיפה דרך אחת מחברות הבנות שלה, או ישויות אחרות, ובהן נדרש דיווח לרשויות המס המקומיות. לפני מענה על שאלות 22-26, יש לזהות את רשימת המדינות בהן פועלת החברה. הדבר נחוץ לצורך חישוב הציון הסופי של חלק זה. רשימת המדינות תבוסס על דיווחי החברה. במידה והחברה אינה מספקת רשימה כדלקמן, ינסה החוקר לזהות את כלל המדינות בהן רשומות חברות הבנות של החברה. לצורך חישוב הציון לחלק זה, יספיק לדעת את מספר המדינות, גם ללא ידיעת שמן. במידה ואין כלל מידע לגבי היכן או בכמה מדינות פועלת החברה, ייקבע ציון החברה בחלק זה כאפס.

יש לשאול את השאלות הבאות לגבי כל אחת מהמדינות בהן פועלת החברה:

22. האם החברה מפרטת את כלל הכנסותיה/מכירותיה במדינה X?

- 1.0 נקודה • במידה והחברה מפרטת מכירות/הכנסות נטו/ברוטו עבור מדינה X.
- במידה והדיווח הוא לפי מדינת המקור של ההכנסות - וההכנסות כוללות סחורות/שירותים שיוצרו במדינה X, גם את אלה שיוצאו וגם את אלה שנמכרו בשוק המקומי.
- 0.5 נקודה • במידה וישנה חלוקה לפי חברות הבנות, ומקום מושבן מפורט.
- במידה וישנו דיווח לפי מדינה רק עבור חלק (אך משמעותי, למשל: אחראית ל-50% מההכנסות) מהחברה (למשל, הפקת גז ונפט לחברה בתחום הכרייה).
- במידה וישנה חלוקה על פי יעד - ההכנסות כוללות מכירות ללקוחות במדינה X, גם עבור ייצור מקומי וגם עבור ייבוא.
- 0 נקודה • במידה והכנסות מפורטות רק בחלוקה אזורית, על פי תחומי העיסוק, כסכום כולל או לא מפורטות כלל.

23. האם החברה מפרטת את כלל הוצאות ההון שלה במדינה X? ◀

- 1.0 נקודה • במידה והחברה מפרטת את כלל הוצאות ההון שלה במדינה X.
- 0.5 נקודה • במידה וישנה חלוקה לפי חברות הבנות, ומקום מושבן מפורט.
- במידה וישנו דיווח לפי מדינה רק עבור חלק (אך משמעותי, למשל: אחראית ל-50% מההכנסות) מהחברה (למשל, הפקת גז ונפט לחברה בתחום הכרייה).
- 0 נקודה • במידה והוצאות ההון מפורטות רק בחלוקה אזורית, על פי תחומי העיסוק, כסכום כולל או לא מפורטות כלל.

24. האם החברה מפרטת הכנסתה לפני מס במדינה X? ◀

- 1.0 נקודה • במידה והחברה מפרטת את כלל הכנסתה לפני מס במדינה X.
- במידה והחברה מפרטת את הכנסתה (נטו) עבור מדינה X ואת שיעור המס עבור מדינה X (ניתן לחשב את הכנסתה לפני מס בקלות).
- 0.5 נקודה • במידה וישנה חלוקה לפי חברות הבנות, ומקום מושבן מפורט.
- במידה וישנו דיווח לפי מדינה רק עבור חלק (אך משמעותי, למשל: אחראית ל-50% מההכנסות) מהחברה (למשל, הפקת גז ונפט לחברה בתחום הכרייה).
- 0 נקודה • במידה והכנסות לפני מס מפורטות רק בחלוקה אזורית, על פי תחומי העיסוק, כסכום כולל או לא מפורטות כלל.

25. האם החברה מפרטת את שיעור המס שהיא משלמת במדינה X? ◀

- 1.0 נקודה • במידה והחברה מפרטת את שיעור המס שהיא משלמת במדינה X.
- 0.5 נקודה • במידה וישנה חלוקה לפי חברות הבנות ומקום מושבן מפורט.
- במידה וישנו דיווח לפי מדינה רק עבור חלק (אך משמעותי, למשל: אחראית ל-50% מההכנסות) מהחברה (למשל, הפקת גז ונפט לחברה בתחום הכרייה).
- 0 נקודה • במידה ושיעורי המס מפורטים רק בחלוקה אזורית, על פי תחומי העיסוק, כסכום כולל או לא מפורטות כלל.

26. האם החברה מפרטת את תרומותיה לקהילה במדינה X? ◀

- 1.0 נקודה • במידה ומפורטים גם סכום התרומות במדינה X בצירוף תיאור של השימוש בכסף (למשל, רשימת מוטבים או תיאור הפרויקט הקהילתי שמומן).
- 0.5 נקודה • במידה וקיים רק סכום התרומות במדינה X.
- 0 נקודה • במידה ותרומות לקהילה מפורטות רק בחלוקה אזורית, על פי תחומי העיסוק, כסכום כולל או לא מפורטות כלל.
- במידה וישנו תיאור בלבד של הוצאת הכסף במדינה X, אך ללא סכום.
- NA • במידה והחברה מצהירה כי אינה תורמת לקהילה במדינה מסוימת לא תיחשב מדינה זאת בחישוב הציון.

טבלת ממצאים מסכמת

שם חברה	תחום תעשייה	ציון כללי	רמת ציון כללי
בנק הפועלים	פיננסי	100%	A A
בנק לאומי	פיננסי	82%	A
פז	אנרגיה	69%	B
בנק דיסקונט	פיננסי	68%	B
שופרסל	מזון	65%	B
הראל	ביטוח	62%	B
בזק	תקשורת	59%	B
כלל החזקות עסקי ביטוח	ביטוח	56%	B
אלביט מערכות	ביטחון	54%	B
שיכון ובינוי	נדל"ן	45%	C
כי"ל	כימיקלים	43%	C
בזן	אנרגיה	40%	C
טבע	תרופות	40%	C
הפניקס אחזקות בע"מ	ביטוח	39%	C
מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים	ביטוח	32%	C
אלון חברת הדלק	אנרגיה	17%	D

שם חברה	1. רמת ציון תכניות למניעת שחיתות	2. רמת ציון שקיפות ארגונית	3. רמת ציון דיווח ברמת המדינה	פידבק (כן/לא-)
בנק הפועלים	A A	A A	A A	+
בנק לאומי	A	A A	C	+
פז	C	A A	פועלת רק בישראל	-
בנק דיסקונט	A	A A	D	+
שופרסל	B	B	פועלת רק בישראל	-
הראל	B	A A	D	+
בזק	B	B	פועלת רק בישראל	-
כלל החזקות עסקי ביטוח	D	A A	C	-
אלביט מערכות	A	C	C	+
שיכון ובינוי	B	B	D	-
כי"ל	B	B	F	-
בזן	C	B	F	-
טבע	A	C	D	-
הפניקס אחזקות בע"מ	C	B	D	-
מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים	C	B	F	-
אלון חברת הדלק	F	C	F	-

שקיפות בינ"ל-ישראל

טלפון: 03-6409176

מייל: shvil@TI-Israel.org

אתר: www.TI-Israel.org

פייבוק: [TransparencyIL](https://www.facebook.com/TransparencyIL)